

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2019 roku Sąd Rejonowy w Zgierzu:

1. pozbawił tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 31 marca 2003 roku, sygn. akt III Nc 110/03, zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 3 lipca 2014 roku Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi (sygn. akt I Co 909/14), wykonalności w części, tj. co do odsetek ustawowych za okres od 31 grudnia 2006 roku do dnia 28 marca 2008 roku w stosunku do A. K.,
2. oddalił powództwo w pozostałej części,
3. rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparł na zasadzie stosunkowego rozdzielania kosztów procesu, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu,
4. rozstrzygnął o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu powódki.

Apelację od powyższego wyroku, w części oddalającej powództwo, złożyła powódka, podnosząc następujące zarzuty:

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz 227 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającej na dokonaniu tej oceny w sposób niezgodny z zasadami logicznego i spójnego wewnątrznie rozumowania, dokonanie oceny dowodów w sposób niewszehstronny z pominięciem szeregu istotnych w sprawie okoliczności, tj.:

1. pominięcie przez Sąd I instancji, że (...) S. z o.o., nie była wierzycielem J. K. /klauzula wykonalności na nakaz zapłaty III Nc 110/03 nadana została postanowieniem Sądu z 3.07.2014 r., /już po śmierci J. K.; nie wiedział zarówno o cesji wierzytelności z 1996 r. jak i kolejnej zmianie po stronie wierzyciela mającej miejsce już po powstaniu tytułu egzekucyjnego; tak więc zmiany po stronie wierzyciela i następnie składane po dokonanej cesji wnioski egzekucyjne nie przerwały biegu terminu przedawnienia, a zobowiązanie nie może być egzekwowane, do czego Sąd I instancji się nie odniósł, dokonując oceny dowodów z pominięciem w.w. okoliczności;
2. pominięcie przez Sąd Rejonowy, że pomiędzy wynikającą z kserokopii umowy cesji datą 18.04.1996 r. a datą wydania nakazu zapłaty- 31.03.2003 r. upłynęło 7 lat, z kolei od daty umowy pożyczki z 1995 r. do 31.03.2003 r. - 8 lat, w przeciągu których nie podjęto żadnych czynności zmierzających do wyegzekwowania należności, co uzasadnia zarzut przedawnienia roszczeń objętych tytułem egzekucyjnym;
3. pominięcie przez Sąd orzekający, iż pozwany w toku niniejszego postępowania nie przedstawił oryginałów dokumentów: umowy pożyczki z 27.02.1995 r. oraz cesji wierzytelności - o której J. K. nie miał wiedzy, co ma znaczenie dla oceny zachowania wierzyciela egzekwującego świadczenie i błędne dokonanie oceny braku tychże dokumentów przez Sąd I instancji w kontekście zwalczania sądowego tytułu wykonawczego jako powstałych przed powstaniem tego tytułu, podczas gdy (...) Sp. z o.o. wstąpił na miejsce dotychczasowego wierzyciela - W. M. już po powstaniu tytułu egzekucyjnego, o czym ani J. K. ani powódka nie mieli wiedzy;
4. nieuwzględnienie, że składane wnioski egzekucyjne nie doprowadziły do przerwania biegu terminu przedawnienia;
5. pominięcie przez Sąd I instancji, że J. K. - nie został powiadomiony o wszczęciu egzekucji;
6. pominięcie, że A. K. nie utrzymywała z ojcem - J. K. żadnych relacji (najpóźniej od 1992 r., kiedy to wydany został wyrok rozwodowy pomiędzy J. K. a matką powódki - K. K.), nie wiedziała o śmierci swojego ojca, co winno podlegać ocenie Sądu także w kontekście zasad współżycia społecznego, a które to okoliczności zostały pominięte w toku postępowania przed Sądem I instancji;

7. nieuwzględnienie, że nie nastąpiło przerwanie biegu terminu przedawnienia, bowiem akta egzekucyjne Km 882/04 zostały zniszczone 10 czerwca 2011 r., co wobec braku możliwości weryfikacji dokonanych wpłat czyni zasadnym zarzut przedawnienia zobowiązania J. K. wynikającego z umowy o pożyczkę którą zawarł 27.02.1995 r. z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w Ł., za nr (...);

8. nieuwzględnienie, że kwota należności głównej w wysokości 6.428,86 zł jest kwotą znacznie przewyższającą kwotę pierwotnego zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki na kwotę 1.773,90 zł, tak więc wzrosła ona kilkukrotnie z niewiadomych powodów przyczyn, dlatego dochodzenie jej we wskazanej wysokości nie jest uzasadnione także w świetle zasad współżycia społecznego;

- naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., poprzez brak dostatecznego uzasadnienia skarżonego rozstrzygnięcia zawartego w pkt 2 wyroku, bez szczegółowego wskazania którym faktom i dowodom Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a które uznał za udowodnione;

- naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 kpc w zw. z art. 5 kc, poprzez niewłaściwą jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie może on stanowić podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w sytuacji kiedy po dacie powstania tytułu egzekucyjnego do 3 lipca 2014 r. nastąpiły zdarzenia o których dłużnik nie miał wiedzy /zmiana wierzyciela/ a które skutkują niemożnością prowadzenie postępowania w stosunku do powódki;

- naruszenia art. 118 k.c., poprzez niezasadne jego niezastosowanie i nieuwzględnienie trzyletniego terminu przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;

- naruszenia art. 125 § 1 k.c. w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., poprzez niezasadne ich zastosowanie odnośnie do biegu terminu przedawnienia roszczenia dochodzonego przez pozwanego.

W konsekwencji powódka wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez uwzględnienie powództwa w całości poprzez orzeczenie o pozbawieniu wykonalności nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 31 marca 2003 r. wydanego w sprawie o Sygn. akt III Nc 110/03, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c. postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 3 lipca 2014 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II I Co 909/14, ewentualnie zaś o uchylenie wyroku w skarżonej części /tj. w zakresie pkt 2/ i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i pozostawienia Sądowi decyzji o rozstrzygnięciu w zakresie kosztów postępowania. Powódka wniosła ponadto o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania i nieobciążanie powódki kosztami postępowania za I i II instancję z uwagi na trudną sytuację materialną.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Ustalenia faktyczne, jak również ocena prawna przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Rejonowy, znajdują pełną akceptację Sądu Okręgowego.

Przystępując do rozważań nad poszczególnymi zarzutami apelacji na wstępie należy podkreślić, iż całkowicie niezrozumiałą jest podniesiony przez skarżącą zarzut błędnej oceny materiału dowodowego. Powódka mimo bowiem formalnego przytoczenia zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. w istocie podważa ocenę skutków, jakie dla możliwości egzekwowania tytułu egzekucyjnego wywołało szereg zdarzeń w postaci m.in. zmian podmiotowych stosunku zobowiązaniowego, bierności wierzyciela w kontekście biegu terminu przedawnienia oraz braku wiedzy poprzednika prawnego powódki o cesji wierzytelności, kwestie te zaś przynależą nie do sfery oceny dowodów i ustaleń faktycznych,

lecz do sfery prawa materialnego, a stan faktyczny sprawy jest zresztą w istocie niesporny. Podkreślić należy, iż wskazany przepis dotyczy oceny dowodów, nie zaś przesłanek powództwa przeciwegzekucyjnego.

Niezależnie od błędów konstrukcyjnych, których skarżąca nie ustrzegła się przy formułowaniu powyższego zarzutu, podkreślić należy, iż Sąd Okręgowy nie dostrzegł eksponowanych w apelacji uchybień w postępowaniu przed Sądem I instancji i w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że podstawy, na których oparto powództwo w niniejszej sprawie i przytoczone przez powódkę na ich poparcie twierdzenia nie znalazły dostatecznego potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w niniejszej sprawie.

Przede wszystkim zauważyć należy, że powódka przypisując szczególne znaczenie niepodjęciu przez wierzyciela przed powstaniem tytułu egzekucyjnego w postaci nakazu zapłaty z dnia 31 marca 2003 roku czynności zmierzających do wyegzekwowania wierzytelności z umowy pożyczki zaciągniętej przez jej ojca, nie dostrzega, iż okoliczność ta nie może być podstawą pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego orzeczenie sądowe. Miarodajny w tym względzie przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. jasno stanowi, że podstawę do uwzględnienia opartego na nim powództwa opozycyjnego mogą dawać tylko takie zdarzenia, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego albo po zamknięciu rozprawy, po której wydano tytuł egzekucyjny, i jednocześnie na skutek których zobowiązanie objęte tytułem wygasło. Są to wszelkie zdarzenia wywołujące taki skutek na gruncie prawa cywilnego materialnego (np. spełnienie świadczenia, potrącenie, odnowienie, przyjęcie innego świadczenia przez wierzyciela w zamian za objęte tytułem, niemożność świadczenia, zwolnienie z długu). Ponadto są to wszelkie zdarzenia wywołujące na gruncie prawa cywilnego taki skutek, że zobowiązanie objęte tytułem nie może być egzekwowane (np. przedawnienie, odroczenie terminu spełnienia świadczenia, rozłożenie świadczenia na raty). Z tych względów uznać należy, iż wszelkie zarzuty powódki oparte na zdarzeniach zaistniałych przed uprawomocnieniem się nakazu zapłaty z dnia 31 marca 2003 roku wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygn. akt III Nc 110/03 objęte są prekluzją, prowadziłoby to bowiem do zanegowania powagi rzeczy osądzonej i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń. Powyższe uwagi zachowują w pełni aktualność do zarzutów dotyczących nieprzedłożenia przez pozwanego umowy pożyczki z dnia 27 lutego 1995 roku i cesji wierzytelności, braku wiedzy powódki i jej poprzednika prawnego o przelewie wierzytelności, a także wysokości świadczenia objętego tytułem wykonawczym. Wymienione okoliczności były już przedmiotem rozważań Sądu w postępowaniu zakończonym wydaniem nakazu zapłaty w sprawie o sygn. akt III Nc 110/03 oraz w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności zakończonym wydaniem postanowienia z dnia 3 lipca 2014 roku w sprawie o sygn. akt II 1 Co 909/14, a zatem z przyczyn przedstawionych na dotychczasowym etapie rozważań nie podlegają ponownej ocenie w aktualnej sprawie. Należy stanowczo zaznaczyć, że stan powagi rzeczy osądzonej pociąga za sobą prekluzję materiału procesowego sprawy, co oznacza, że z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, merytoryczne zarzuty, których podstawą są okoliczności istniejące już w czasie postępowania nie mogą być podstawą podważania skutków prawomocnego orzeczenia, jeżeli nie zostały zgłoszone w trakcie tego postępowania.

Na marginesie poczynionych uwag trzeba zwrócić uwagę, iż skarżąca kwestionując w apelacji następstwo prawne pozwanego po W. M., a co za tym idzie wierzytelność przysługującą pozwanemu względem powódki z tytułu umowy pożyczki zaciągniętej przez jej ojca, popada w wewnętrzną sprzeczność z własną argumentacją przytoczoną w pozwie, w którym wprost wskazała, że jest ona spadkobiercą ustawowym po J. K. oraz przyznała fakt, że następcą prawnym W. M. została (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł..

Wbrew odmiennemu przekonaniu skarżącej Sąd Rejonowy trafnie wskazał, że na skutek kolejno wszczynanych przez wierzyciela postępowań sądowych i egzekucyjnych nie doszło do przedawnienia należności głównej objętej nakazem zapłaty z dnia 31 marca 2003 roku. Nie powtarzając słusznych w tym względzie wywodów zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uzupełniająco należy wyjaśnić, że skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się z zasady także do cesjonariusza. Nabywa on wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem „stanu” jej przedawnienia. W konsekwencji, jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, cesjonariusz - wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał cedent - zostaje objęty skutkami tej przerwy. Innymi słowy, zgodnie z ogólnym założeniem, fakt zbycia wierzytelności pozostaje z zasady bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji. Zgodnie z ogólnym założeniem, fakt zbycia wierzytelności pozostaje

więc z zasady bez wpływu na bieg terminów przedawnienia oraz skutki zdarzeń kształtujących ten bieg, które nastąpiły przed dokonaniem cesji. Prawdliwość powyższego poglądu potwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie sygn. akt III CZP 29/16 w sprawie o sygn.. akt OSNC 2017/5/55 (publ. Biul.SN 2016/6/10).

Nie wytrzymuje także krytyki zarzut naruszenia art. 125 § 1 k.c. i art. 118 k.c., którego zasadności skarżąca upatruje w niezastosowaniu do roszczenia głównego objętego nakazem zapłaty z dnia 31 marca 2003 roku trzyletniego terminu przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. W odpowiedzi na tak sformułowany zarzut odwołać należy się do treści art. 125 § 1 k.c. w brzemieniu mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, zgodnie z którym roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Przepis art. 118 k.c. przewidujący trzyletni termin przedawnienia nie ma zatem zastosowania w przedmiotowej sprawie, w której osią sporu jest termin i bieg przedawnienia roszczenia już stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu.

Wreszcie do odmiennego rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu nie może prowadzić ocena jego zasadności z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Wprawdzie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 czerwca 2018 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 539/17 (publ. OSNC zb.dod. (...)) wskazał że realizacja świadczenia przy wykorzystaniu środków przymusu egzekucyjnego stanowi wyraz wykonywania prawa podmiotowego, toteż nie ma konstrukcyjnych przeszkód, aby w kategorii zdarzeń rzutujących na możliwość wykonywania zobowiązania w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. rozważać również nadużycie prawa podmiotowego, w ocenie Sądu Okręgowego nie może przynieść oczekiwanego przez skarżącą rezultatu odwoływanie się w apelacji do zarzutu naruszenia prawa podmiotowego. Gwoli wyjaśnienia wskazać należy, iż w orzecznictwie panuje jednoznacznie zgodne stanowisko, iż stosowanie art. 5 k.c. odbywać winno się zupełnie wyjątkowo. Unormowanie art. 5 k.c. ma wyjątkowy charakter, gdyż przełamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej. Jej odmowa musi więc być uzasadniona faktem zachodzenia okoliczności rażących i nieakceptowanych ze względów społecznych. W orzecznictwie panuje zatem zgodnie przekonanie o potrzebie powściągliwego i ostrożnego stosowania, albowiem istotą prawa cywilnego jest strzeżenie praw podmiotowych, a zatem wszelkie rozstrzygnięcia prowadzące do redukcji bądź unicestwienia tych praw wymagają z jednej strony ostrożności, a z drugiej wnikliwego rozważenia wszystkich aspektów rozpoznawanego przypadku. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie można dopatrzeć się takiej wyjątkowej sytuacji. Dochodzenie przez pozwanego jako wierzyciela przymusowego wykonania świadczenia od powódki znajduje usprawiedliwioną podstawę prawomocnym nakazie zapłaty zaopatrzoną w klauzulę wykonalności i pozwanemu żadną miarą nie można postawić jakiegokolwiek zarzutu, że korzysta ze swego prawa sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Faktem bezspornym w aktualnej sprawie jest istnienie po stronie skarżącej zobowiązania na skutek niespłacenia przez jej spadkodawcę należności z tytułu zawartej przez niego umowy pożyczki, brak jest jednocześnie podstaw do przypisania zachowaniu wierzyciela cech nielojalności. Nie negując bowiem akcentowanych przez skarżącą okoliczności związanych z brakiem wiedzy o długach spadkowych, nie przekreśla to uprawnień pozwanego do dochodzenia swoich roszczeń.

Nie ma również racji skarżąca podnosząc zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., o uchybieniu któremu można mówić jedynie wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało elementów konstrukcyjnych pozwalających na kontrolę orzeczenia. W ocenie Sądu Okręgowego, uzasadnienie zaskarżonego wyroku tak definiowanych mankamentów nie posiada, a zawarty w nim wywód prawny pozwala w pełni odtworzyć tok rozumowania Sądu I instancji.

Z przedstawionych powyżej powodów Sąd Okręgowy uznał, iż apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów mogących podważyć stanowisko Sądu Rejonowego, a tym samym jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążając nimi wnioskodawczyń. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę całokształt okoliczności związanych charakterem sprawy poddanej pod rozstrzygnięcie Sądu a także ich ocenę z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego, które łącznie wyczerpują pojęcie „szczególnie uzasadnionego wypadku” w rozumieniu powołanego przepisu.

W przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 738 złotych (z podatkiem VAT) orzeczono na podstawie § 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 4, § 16 ust. 1 pkt 1 i w zw. z § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 18 ze zm.).